

LULEÅ
KOMMUN

A young boy with brown hair and glasses is sitting on a grey floor. He is wearing a white t-shirt, light blue denim overalls, and dark sneakers. He has his arms crossed and is looking towards the camera with a serious expression. Several books are scattered on the floor in front of him. The background is a blurred indoor setting with wooden paneling and a blue wall.

Luleå förskolas och grundskolas huvudmannaplan mot kränkande behandling och diskriminering 2023-2024

ARBETSORDNING

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställt	Giltighetstid
Plan	2023/	2023-09-21	1 läsår
Dokumentansvarig	Senast reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Verksamhetscontroller	2023-09-21	Barn- och utbildningsnämnd	Barn- och utbildningsförvaltning

Innehåll

Luleå förskolas och grundskolas huvudmannaplan mot kränkande behandling och diskriminering 2023-2024	0
Om denna plan	3
Definitioner	3
Rutin för akuta situationer- anmälan, utredning och åtgärd	4
Förekomst av kränkningar, trakasserier och diskriminering	4
Anmälda händelser i Stella under läsåret 2022/2023	4
Grundskolan- antal anmälda händelser	5
Grundskolan- mönster i anmälda händelser	7
Förskolan- antal anmälda händelser och mönster	9
Verksamheternas arbete med förebyggande åtgärder	11
Uppföljning av föregående plan	12
Åtgärder som planerades för läsåret 2022-2023	12
Huvudmannens åtgärder för läsåret 2023/2024	14
Planens revidering; tidplan och ansvarig	14

Om denna plan

Detta är en plan för de aktiva åtgärder som huvudmannen för förskolan, grundskolan och den anpassade grundskolan i Luleå kommun, Barn- och utbildningsnämnden, planerar under läsåret 2023-2024 för att motverka kränkningar och diskriminering i verksamheterna. Nämnden vill se en nolltolerans mot kränkande behandling och diskriminering, vilket Skollagen också stadgar. Planens omfattning bygger på 6 kapitlet 6-8 samt 10 § i Skollagen.

Planen omfattar:

- beskrivning av rutin för akuta situationer- anmälan, utredning och åtgärd
- en nulägesbeskrivning av det vi vet om förekomsten av kränkningar, trakasserier och diskriminering händelser under läsåret 2022/2023
- en sammanfattande beskrivning av verksamheternas arbete med aktiva åtgärder
- en redogörelse för hur huvudmannen genomfört de åtgärder som planerades i föregående års plan
- åtgärder för läsåret 2023/2024

Definitioner

Kränkning är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet, utan att det är diskriminering enligt diskrimineringslagen. Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat av den som blir utsatt.

Diskriminering innebär att någon missgynnas eller kränks. Missgynnandet eller kränkningen ska ha sin grund i någon av de sju diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Trakasserier: ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder,

Sexuella trakasserier: ett uppträdande av sexuell natur som kränker någons värdighet

Rutin för akuta situationer- anmälan, utredning och åtgärd

Arbetet ska påbörjas genast när det kommit signaler om att ett barn eller en elev känner sig diskriminerad, trakasserad eller kränkt.

1. **Uppmärksamma och anmäla händelse:** När en personal/medarbetare får kännedom om kränkning och hanterat situationen på plats så gör hen en anmälan om händelsen i systemet Stella. Personalen ska inte göra någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan hen gör anmälan. När en anmälan är gjord skapar systemet ett meddelande om att en anmälan är gjord till rektor och huvudman (områdeschef, verksamhetschef, skolchef samt ordförande i nämnden).
2. **Utreda anmälan om kränkning:** Meddelandet om en anmäld kränkning är en signal om att det är dags att starta en utredning av den enskilda händelsen och ta fram en handlingsplan i syfte att förebygga att det händer igen. I Luleå kommun har huvudmannen delegerat utredning och att vidta åtgärder till rektorer. Rektor tar, i utredningen, ställning till om det har skett kränkande behandling i skollagens mening eller inte.
3. **Åtgärda och efterkontrollera:** På delegation av huvudmannen vidtar rektor nödvändiga åtgärder för händelsen. Rektor efterkontrollerar också åtgärderna efter den enskilda händelsen för att se om den hade effekt för det enskilda barnet.
4. **Agerande på delegation** återrapporteras enligt de gällande rutiner i delegationsordningen.

Förekomst av kränkningar, trakasserier och diskriminering

Hur mycket statistik som finns kring förekomsten av kränkningar och diskriminering i Luleå kommuns förskolor och skolor varierar från år till år. Vartannat år görs Skolinspektionens skolenkät, och vart fjärde år görs den så kallade LUPP-undersökningen¹. Båda dessa ger en bild av hur de äldre eleverna (i åk 5 och åk 8) själva upplever förekomsten av kränkningar och diskriminering i sin skolmiljö. De kränkningar och diskrimineringsfall som anmäls i systemet Stella av skolans personal kan hämtas när som helst. 2023 är ett mellanår, där statistiken från Stella är den enda tillgängliga statistiken. Denna redovisas nedan.

Anmälda händelser i Stella under läsåret 2022/2023

När en personal/medarbetare får kännedom om kränkning och hanterat situationen ska hen, som ovan nämnts, göra en anmälan om händelsen i systemet Stella. Personalen ska inte göra någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan hen gör anmälan. Det är, precis som tidigare år, fortsatt olika i hur hög grad skolorna anmäler kränkningar i det förvaltningsövergripande systemet Stella, vilket gör att statistik från systemet ska tolkas med försiktighet. Anledningen till att alla händelser inte hamnar i systemet är många:

¹ LUPP är en förkortning för "Lokal uppföljning av ungdomspolitiken"

allt från att elever inte berättar för någon vuxen, till att rapporteringen faller mellan stolarna då dokumentationen oftast inte kan utföras i stunden.

Det framförs också mycket kritik mot systemet Stella. Det handlar om saker som att den personal som anmäler inte kan söka fram elever med namn, och att personalen inte har tillgång till personnummer² vilket leder till en fördröjning innan en anmälan kan göras. Det handlar även om att man i Stella inte kan registrera vilken elev som utfört kränkningen, samt om att alla som arbetar runt barnen med att utreda och vidta åtgärder mot kränkningarna inte kan arbeta i systemet. Det går heller inte att koppla ihop två ärenden med varandra, trots att de i verkligheten kanske hör ihop. Den samlade kritiken mot systemet är att det inte underlättar arbetet för personalen.

Nedanstående citat från en av grundskolenheternas kvalitetsrapporter belyser situationen:

"I systemet Stella kan inte förövarens namn skrivas in vilket försvårar för pedagogerna när de ska dokumentera vad som har hänt. På skolan finns underlag till utredningar som ska användas när kränkningar sker. Det blir tyvärr ett dubbelarbete eftersom de dessutom ska dokumentera sedan i en digital anmälan som då inte får innehålla förövarens namn utan den lokala utredningen måste också sparas på sidan om för att få hela bilden. Det försvårar även för rektor som inte kan söka i systemet, för att få en helhetsbild av vem/vilka som utför kränkningar och blir utsatt för kränkningar."³

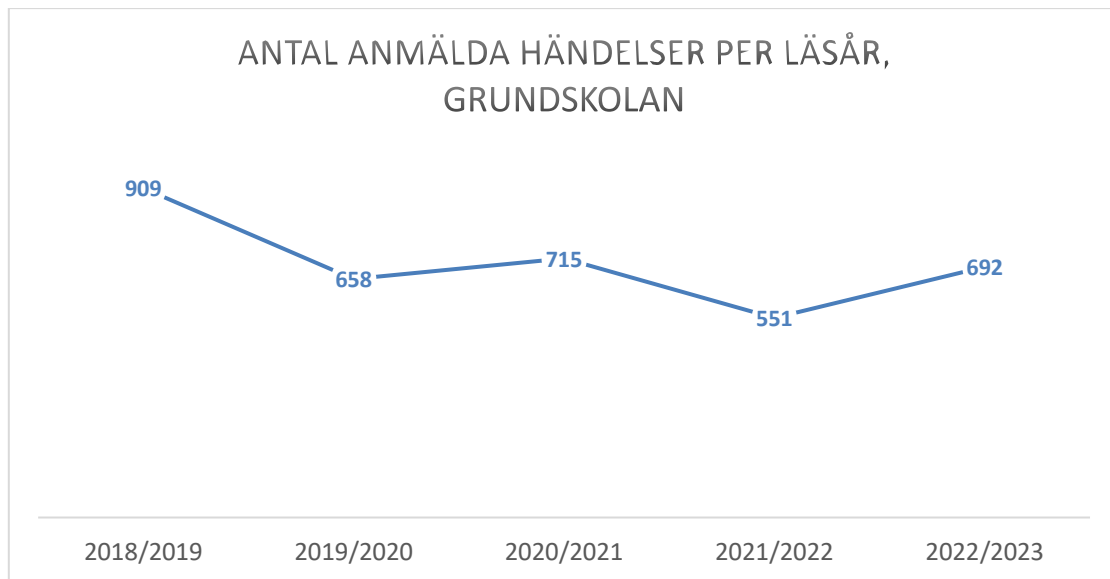
Om händelser anmäls i det system som är avsett så får huvudmannen i form av områdeschefer, verksamhetschefer, skolchef och nämndsordförande information. En konsekvens av att it-systemet inte används fullt ut är att rapporteringen från rektor till huvudmannen inte sker som lagstadgat. Det försvårar också analysmöjligheterna på huvudmannanivån. Barn- och utbildningsnämnden ska få en redogörelse och analys av antalet anmälda händelser årligen. Senaste redovisningen gjordes i september 2022 i samband med beslut om huvudmannens plan mot kränkningar. Sammanställning samt analys av statistiken för läsåret 2022/2023, finns nedan.

Grundskolan- antal anmälda händelser

Lsåret 2022/2023 anmälde grundskolan 692 ärenden i Stella. 2021/2022 var siffran 551 händelser, 2020/2021 var det 715 händelser och 2019/2020 var det 658 händelser och 2018/2019, när systemet nyss hade införts, var det 909 händelser.

² I medarbetarvyn i Stella kan man endast söka med hjälp av elevens personnummer. Detta är en anpassning till GDPR-lagstiftningen, och syftet är att inte exponera personuppgifter i onödan.

³ Lagstödet för att göra den typen av registreringar och sökningar i ett system behöver undersökas vidare.

Antalet anmälda händelser per ansvarig rektor varierar stort: från en anmäld händelse på ett helt läsår till som mest 65 anmälda händelser. Flera rektorer lyfter, som ovan nämnts, att skolorna ofta har en "bredvid-dokumentation" som förvaras inlåst. Denna dokumentation omhändertar själva utredningen samt uppföljningen, eftersom systemet Stella inte stöttar hela arbetsprocessen. Det finns även en osäkerhet kring den professionella dokumentationen kring ärenden och händelser, där själva systemet skulle kunna var mer stöttande än Stella är. Det kan vara en orsak till att vissa skolor har så få ärenden i Stella. Det är tydligt att den statistik som genereras ur Stella fortsatt behöver användas varsamt vid jämförelser mellan skolor.

I sina kvalitetsrapporter samt vid muntlig uppföljning beskriver skolorna att personalen alltid informerar rektor om kränkningar som skett. I de lokala elevhälsoteamen förs samtal om hur man kan stötta på individ -och gruppnivå samt om det är aktuellt för förstärkt elevhälsoarbete i någon klass/grupp. Vårdnadshavare involveras alltid och är en del i utredningen. Skolor reflekterar över att trots att efterlevnaden av rutinen kring att dokumentera i Stella är bristfällig så är skolorna trygga med sitt arbete att anmäla, utreda och följa upp kränkningar enligt skollagen.

Grundskolan- mönster i anmälda händelser

Mönstren i de anmälda händelserna överensstämmer med tidigare års mönster: Skolorna anmäler fler händelser där pojkar både utsatt och blivit utsatta. 424 anmälda händelser rör pojkar som blivit utsatta och 268 rör flickor som blivit utsatta.

Stella fördjupad statistik - Elevens kön

Diagram - Antal händelser

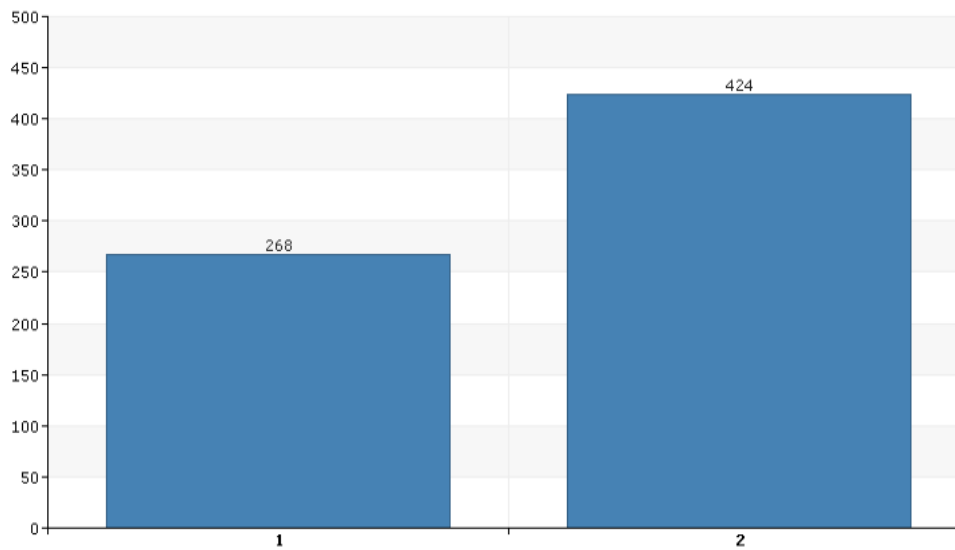

Diagram - Stapelförklaring

1 Flicka 2 Pojke

Det är framför allt händelser med fysiskt våld som anmäls. 380 av de anmälda händelserna rör fysiskt våld. Den näst vanligaste kategorin är verbala trakasserier, tex könsord. 146 av de anmälda händelserna rör denna typ av trakasserier.

Stella fördjupad statistik - Huvudsaklig skadeart

Diagram - Antal händelser

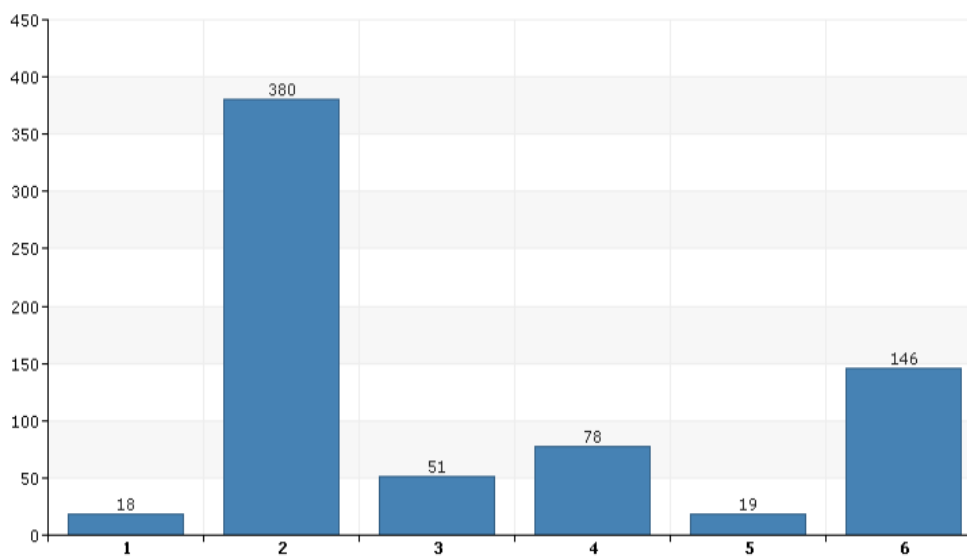

Diagram - Stapelförklaring

1 (Ej angivet)	3 Hot	5 Textbaserat, ex klotter, lappar
2 Fysiskt våld, ex knuffar och slag	4 Psykosocialt, ex ryktesspridning, utfrysning	6 Verbala trakasserier, ex könsord

Flest händelser inrapporterades i september och oktober för att sedan stegvis avta under höstterminen. Under maj månad stiger antalet anmälningar igen. Den första toppen, under höstterminen, har troligtvis att göra med att flest kränkningar sker strax efter skolstart innan eleverna hunnit hitta sin roll i nya grupper och klasser. Detta mönster stämmer med tidigare års anmälningsmönster. Nytt för i år är att det även inkommer många anmälningar i maj. Vad det beror på är oklart.

Stella fördjupad statistik - Händelsemånad

Diagram - Antal händelser

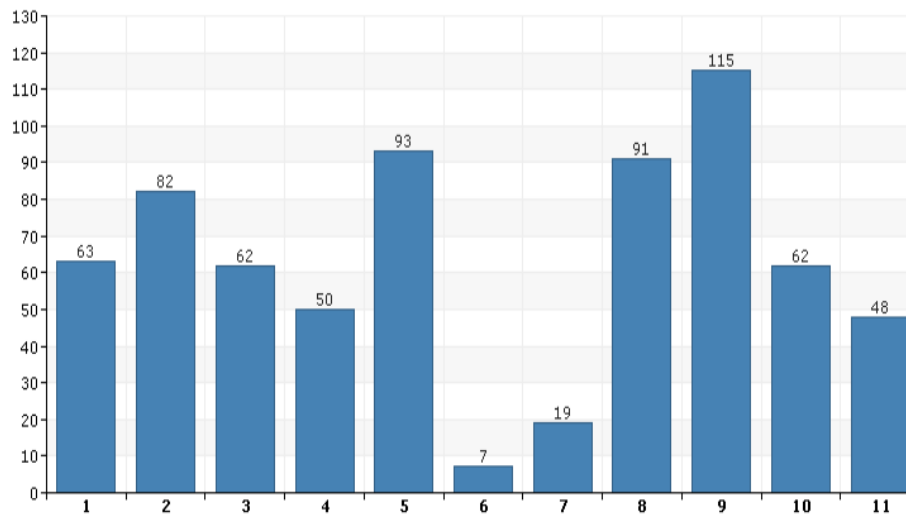

Diagram - Stapelförklaring

1 01 januari	5 05 maj	9 10 oktober
2 02 februari	6 06 juni	10 11 november
3 03 mars	7 08 augusti	11 12 december
4 04 april	8 09 september	

Fler händelser anmäls när vuxna varit närvarande vid händelsen än när vuxna inte varit närvarande (372 jämfört med 320), men det är ändå en relativt stor andel händelser som anmäls trots att vuxna inte varit närvarande, vilket indikerar att grundskolans personal ändå fångar upp mycket av det som sker även när de inte bevittnar det med egna ögon.

Av statistiken i Stella framgår att samtal med eleven och elevens vårdnadshavare är den i särklass vanligaste åtgärden vid fall av kränkningar. Statistikalternativen i Stella är dock inte ömsesidigt uteslutande och därför är det svårt att dra slutsatser utifrån denna. Av skolornas kvalitetsrapporter framgår dock att i många fall är det enskilda elever som står för flertalet kränkningar. Dessa elever kan ha många åtgärder tillsatta och i en del fall är externa instanser involverade. Skolornas åtgärder är tex riktade resurser med utökad vuxennärvaro vid tex rastverksamhet och elevassistenter som stöder enskilda elever. Skolor exemplifierar även med andra insatser förutom värdegrundarbete som ger effekt i arbetet med att hindra kränkningar tex planerade rastaktiviteter, stöd vid övergångar, fler vuxna i korridoren, rörelsesatsningar och planerade rastaktiviteter. För mer information, se rubriken nedan: verksamheternas arbete med förebyggande åtgärder.

Förskolan- antal anmälda händelser och mönster

Förskolan anmälde totalt 20 händelser i Stella under läsåret. Det är en ökning jämfört med förra läsåret, då 9 händelser anmäldes, men lägre än antalet läsåret innan, då 24 händelser

anmäldes. Många förskolor menar att rutinerna är bra och att Stella fungerar som ett bra stöd i arbetet när man väl använder systemet. Att antalet anmälda kränkningar är så få jämfört med grundskolans antal beror troligen på att barnen i förskolan är så unga. För att något i juridisk mening ska definieras som en kränkning (som därmed ska utredas och dokumenteras, inte endast åtgärdas) så måste det "stå klart för den som utsätter någon för sådan kränkande behandling att han eller hon kränker personen i fråga" (Prop. 2005/06:38 s. 137). Detta är ofta inte fallet med yngre barn, som inte alltid förstår konsekvenserna av sina handlingar.

Då det finns få anmälda händelser för förskolan så är det svårt att se tydliga mönster. Det som märks är dock att det, liksom i grundskolan, är en majoritet av ärendena (11 av 20) som handlar om fysiskt våld.

Verksamheternas arbete med förebyggande åtgärder

Förskolor och skolor har enligt nationella styrdokument ansvar för att arbeta förebyggande och åtgärdande för en trygg utbildningsmiljö fri från kränkningar och trakasserier. Av förskolornas och skolornas kvalitetsrapportering framgår också att enheterna gör detta. Man tar del av Skolverkets stödmaterial och arbetar på ett systematiskt sätt, tillsammans med barn/elever och vårdnadshavare, där man kartlägger och analyserar risker och riskområden i verksamheten, dokumenterar, genomför åtgärder och följer upp dessa. Man reflekterar kring hur rutiner och dokumentation används, och hur man bäst hanterar akuta situationer och följer upp effekter av sitt arbete. Nedan följer exempel på förebyggande åtgärder som vidtas inom respektive skolform:

Förskolan:

- Ge barnen konkreta verktyg för att lösa konflikter på olika vis: visar hur man kan fråga om att delta i lek, hur man kan visa både verbalt och med kroppsspråk om man inte vill något etc.
- Närvarande vuxna i och nära barnens lekar både ute och inne. Pedagogerna upplever att konflikterna har blivit färre då dessa till viss del har kunnat förebyggas utifrån att pedagogerna funnits i närheten. Barnintervjuerna visar att barnen upplever att pedagogerna är närvarande och lyssnar på barn.
- Barnråd där barnen tex är med och påverkar avdelningens regler. Barnen har själva varit med och påverkat och utformat avdelningens "regler" (ex hur vi är mot varandra). Barnen är delaktiga hela vägen från att identifiera problem vid tex toalett, utforma regler vid toalettbesök för att skapa trygghet, samt delaktiga vid uppföljningen hur det funkar och känns nu. Att involvera barnen i besluten har skapat en trygg miljö för alla.
- Pedagogers egen kompetensutveckling och erfarenhetsutbyte

Grundskolan:

- Rastverksamheten: utbud av pedagogiskt planerade aktiviteter, utökat rastmaterial, ökad bemanning
- Ökad vuxennärvaro i omklädningsrum, elevers kapprum, vid förflyttningar och övergångar
- Värdegrundarbete
- Utveckling av elevers sociala kompetens; tex kamratskap, relationsfrämjande aktiviteter, konflikthanteringsförmåga, nätetik, språkbruk
- Elevhälsoarbete i klasser där behov identifieras
- Fadderverksamhet
- Kompetensutvecklingsinsatser, som tex: stärka lektionsstruktur och ledarskap i klassrummet, normer och genus, tillgängliga lärmiljöer, kooperativt lärande samt Specialpedagogiska skolmyndighetens utbildningar kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar
- Hälsöfrämjande aktiviteter: rörelsesatsningar, individstärkande aktiviteter
- Extern samverkan med socialförvaltningen, polisen, Friends, Specialpedagogiska skolmyndigheten, kyrkan

- Elevers delaktighet i olika forum: elevråd, klassråd etc där trivselregler formas tillsammans med eleverna

Uppföljning av föregående plan

Åtgärder som planerades för läsåret 2022-2023

1. Utifrån en behovsinventering i verksamheten, ta fram ett upplägg för att kunna erbjuda kompetenshöjande insatser med fokus på arbetet med aktiva åtgärder mot kränkande behandling och diskriminering. Målgrupp: pedagoger och rektorer, samt eventuellt skolhandläggare och annan personal.

Ansvarig: Verksamhetscontroller och utvecklingsledare

Uppföljning:

Förskolans rektorer, verksamhetschef och utvecklingsledare identifierat följande behov:

- *Kompetenshöjande insatser (digitala) som är lättillgängliga och systematiskt kan genomföras av rektorer tillsammans med sina pedagoger för att stärka kompetensen fokus på arbetet med aktiva åtgärder mot kränkande behandling och diskriminering*
- *Systemstöd som säkerställer lagkrav samtidigt som det kan utgöra ett stöd för både handläggningsprocessen för kränkings- och diskrimineringsärenden och för det främjande och förebyggande arbetet.*

Grundskolans områdeschefer, utvecklingsledare, samt rektorsrepresentanter från varje rektorsområde har identifierat följande behov:

- *Byte av it-system för kränkningar till ett system som i högre grad stöder handläggningsprocessen för kränkings- och diskrimineringsärenden och är ett stöd för det främjande och förebyggande arbetet.*
- *Fortsatt kompetensutveckling kring olika juridiska aspekter av dokumentation av kränkingsärenden, tex offentlighet och sekretess, eventuella gränsdragningar mellan kränkningar och konflikter m.m.*

Åtgärdsplan för kommande läsår finns på sid 14.

2. Fortsatt erbjudan av kansliets utbildningsmodul för nya rektorer, där roller och ansvarsfördelning i arbetet mot kränkande behandling och diskriminering tas upp, samt information ges om såväl lagstiftning som om hur systemet Stella fungerar och ska användas.

Ansvarig: Barn- och utbildningsförvaltningens kansli

Uppföljning:

Kansliets utbildningsmodul har getts vid ett tillfälle under läsåret 2022/2023. Där lyftes roller, ansvarsfördelning, information om lagstiftning och om hur systemet Stella fungerar och ska användas.

3. Fortsatt utvecklingsarbete kring systemet Stella: informera verksamheterna om att förbättringsförslag skickas till verksamhetscontroller, som undersöker vilka förslag som går att genomföra och i förekommande fall beställer ändringen av systemägaren.

Ansvarig: Verksamhetscontroller och utvecklingsledare

Uppföljning:

Arbetet med att utveckla Stella har fortsatt under året. Ändringar som gjorts under året är följande:

- *En ny och uppdaterad guide till systemet har tagits fram.*
- *Hjälptexter inne i systemet har uppdaterats*
- *Obligatoriet att fylla i fält som ej är nödvändiga för utredningen av kränkningar och diskriminering har tagits bort*
- *Inaktuella ord och begrepp som bygger på gammal lagstiftning har uppdaterats*
- *Utredning har gjorts av om önskemål från verksamheten går att tillgodose, tex om lärare skulle kunna registrera ärenden utan att ha tillgång till elevers personnummer (vilket ej är möjligt i systemet) eller om det går att ordna så att även elever som utsätter andra kan registreras i systemet (vilket tyvärr inte heller är möjligt.)*
- *Handledning har även getts till enskilda anställda som haft frågor kring hur man använder systemet*

Huvudmannens åtgärder för läsåret 2023/2024

- Utredda förutsättningarna för att byta ut systemet Stella till ett annat system som bättre stödjer förskolornas och skolornas behov.

När: Under 2024

Ansvarig: Förvaltningschef

- Sammanställa digitala kompetensutvecklingsmaterial göra dem lättillgängliga så att kompetensutveckling kan genomföras systematiskt av rektorer tillsammans med pedagoger för att stärka kompetensen fokus på arbetet med aktiva åtgärder mot kränkande behandling och diskriminering

När: Under läsåret 2023/2024

Ansvarig: Utvecklingsledare förskola

För båda punkterna ovan ska uppföljning göras i samband med uppdatering av ny huvudmannaplan mot kränkande behandling och diskriminering om inget annat anges.

Insatser som har betydelse för tryggheten och lärmiljöerna genomförs även inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet. Detta sker såväl på enhetsnivå som på verksamhetsnivå (dvs huvudmannanivå inom förvaltningen). Inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet definieras de största behoven år för år inom respektive ansvarsnivå, och åtgärder vidtas. Det kan exempelvis handla om att arbeta för ökat välbefinnande bland barn och elever, för tillgängligare lärmiljöer och andra kompetenshöjande insatser. För mer information, se respektive verksamhets kvalitetsrapport samt verksamheternas prioriterade utvecklingsområden.

Planens revidering; tidplan och ansvarig

Huvudmannens plan mot diskriminering och kränkande behandling och rutin för anmälan, utredning och beslut vid kränkningar följs upp årligen och ny plan med åtgärder beslutas av barn- och utbildningsnämnden. Kontaktperson för planen är verksamhetscontroller vid kansliet. Förvaltningens kansli redovisar i samband med beslut om plan även antal anmälda kränkningar samt en analys av eventuella mönster.

